

כדי לבחור חשוב להקפיד על ניסוח השאלות ולהתייחס לכל המאפיינים הצורניים שלמדנו: שאלות פתוחות /סגורות, שאלות רחבות/צרות, שאלות בהירות, וכן לחסוך בשאלות.

1. בחירת חוג ספורט - פעילות כיתתית

משימה לבית

הכנה לקראת הפעילות הכיתתית: רישום שאלות שעולות בדעתך כדי לבחור חוג ספורט כלשהו.

חלקו את השאלות ל-3 קבוצות:

- * שאלות על תוכן החוג .
- * שאלות על מסגרת החוג - מיקום החוג, החברה, הזמן ועוד.
- * שאלות על אודות היחס שלך כבוחר לנושאים שונים הקשורים לחוג (למשל - עד כמה חשוב לי מי משתתף בחוג?)

בכיתה תיערכו לקראת בחירת החוג לפי מספר מוגבל של שאלות שאתם זכאים לשאול.

לפניך דוגמת טבלה לרישום השאלות והתשובות. שרטט טבלה דומה ורשום לכל שאלה איזו תשובה קיבלת.

החוג	השאלה	התשובה	ערכה המספרית*	מאפיינים צורניים של השאלה

* יש לדרג את השאלות לפי סדר חשיבותן לגביך מ 1 עד 5. (כש 1 מצביע על השאלה הפחות חשובה לך, ואילו 5- על השאלה הכי חשובה לך.)

פרק ז: שואלים כדי לבחור - מנסחים שאלות שתסייענה לנו לבחור בין חלופות שונות

בפרק זה נסכם את המאפיינים הצורניים של השאלות שנלמדו בפרקים הקודמים: שאלות פתוחות וסגורות, שאלות צרות ורחבות, שאלות עמומות ובהירות.

בפרק זה גם נלמד לייחס מאפיין מהותי לשאלות, והוא מידת **כנות השאלה** לשואל.

כשאנו עומדים בפני בחירה כלשהי עלינו להגדיר לעצמנו מה יהיה שיקול כן בבחירה - כלומר, על-פי מה נבחר? האם על פי השפעות של פרסומות ושל חברים או על-פי צרכינו ורצונותינו. מרכיב **הכנות העצמית** בשאלה הוא הכרחי כדי שהתשובה תהיה משמעותית לגבינו.

שאלה "כנה" היא שאלה הנובעת מעולם הידע של השואל ומתחומי עניין אמיתיים שלו. בלמידה אישית, המכוונת רק על ידי הלומד - כל שאלה טובה היא גם כנה.

אם נדמה לכם לפעמים שאינכם צריכים לדעת לבחור כי בדרך-כלל אחרים בוחרים במקומכם, זה לא תמיד כך. אתם מתלבטים איזה מוצר לקנות בסכום כסף נתון, את מי לבחור לוועד הכיתה, לאן לצאת בערב לבילוי ועוד.

בפרק זה תיערך פעילות אחת בלבד - פעילות כיתתית:

פעילות זו תגדיר מצב חדש - מצב של בחירה. יהיה עליכם לנסח שאלות שיועילו לכם בבחירת דבר כלשהו מתוך מבחר של דברים דומים. הפעילות שבה תתנסו תעסוק בבחירת חוג ספורט (בתקווה שחלקכם הגדול אכן מתעניין בתחום זה).

שימו לב! כדי לבחור, חשוב לשאול שאלות שבאמת מעניינות אתכם ולא שאלות שנקבעו על-ידי מישהו אחר זולתכם. איש לא ינדב לכם מידע חשוב לכם אם לא תכוונו אותו בעזרת שאלותיכם. **שאלותיכם יכוונו וישפיעו על איכות בחירתכם - על כן בחרו אותן בקפידה.**

סיכום

בתרגיל זה התייחסנו לכמה מאפיינים צורניים של שאלות, נציין אותם:

שאלות סגורות ופתוחות

לשאלות סגורות נודעת חשיבות כשרוצים לקבל אישור לגבי פרטים חשובים לנו - כמו, למשל, האם המדריך מקפיד על משמעת? (כי אם כן, אנחנו בחוץ); האם צריך כוח כדי להכנס לחוג? (כי אם כן, זה לא בשבילנו).

לשאלות פתוחות הייתה חשיבות כשלא ידענו איך לכוון את המשיב או לא רצינו לעשות זאת.

שאלות צרות ורחבות

לשאלות צרות נודעת חשיבות כשרוצים למקד את המשיב לנושא מסויים - כמו, למשל, חשוב לנו לברר אילו גילאים יכולים להשתתף בחוג.

בשאלות רחבות היה צורך כנקודת מוצא לחשיפת מידע על חוגים לא ידועים. בדומה לשאלות פתוחות, התועלת בהן מרובה כשרוצים לחסוך בשאלות.

בהירות

מרכיב חיוני לכל שאלה הוא היותה **בהירה**. הבהירות חיונית לנו כשואלים ומסייעת, כמובן, גם למשיבים.

במסגרת התרגיל יכולנו לראות כי כאשר לא הקפדנו על ניסוח מובן בהקשר שבו שאלנו, קיבלנו תשובות שלא ציפינו להן, או שהמשיב ביקש הבהרה, כי לא הבין את השאלה.

חסכנות

התרגיל בו התנסינו אפשר לנו לצמצם את מספר השאלות שיכולנו לשאול ועלידי כך להתרכז רק בשאלות החשובות. גם בחיים חשוב לחשוב מראש על השאלה ולא "לזרוק" כל שאלה העולה על דעתנו, כי תשובות סתמיות לא יעזרו לנו.

איפוק וחשיבה בטרם שאילה הנם מסננות טובות לשיפור השאלות.

מדוע לחסוך בשאלות?

- כדי לא ללכת לאיבוד בים הפרטים שנקבל כתשובות. צמצום מידע מקל על הבחירה.
- כדי לא לעייף את ספק המידע בפרטים שוליים עוד לפני שנגיע לעיקר.

כיצד יכולנו לחסוך בשאלות? אם היינו מתכננים מראש את השאלות יכולנו לצמצם את מספרן למשל: דני ישאל שאלה סגורה: "האם זהו חוג מעורב לבנים ובנות?", אם יקבל תשובה שלילית, ישאל שאלות על חוגים אחרים.

סיגל תשאל שאלה רחבה יחסית: "אילו סוגי פעילויות יש בחוג?" - שאלה זו כוללת שאלות אודות סגנונות לחימה, פעילויות קצביות ואיטיות, פעילויות ליחיד ולרבים ועוד. שאלה זו תהיה באמת חסכנית רק אם המשיב מסוגל לתת תשובה שתכלול חלק מהנושאים או את כולם. כלומר, אנו יכולים לחסוך שאלות על-ידי אירגון סדר השאלות - למשל, על-ידי שימוש בשאלה פתוחה שהיא רחבה יחסית.

התייחסנו בתרגיל גם למאפיין ה**כנות** שבשאלות - מידת הכנות שלהן לגבינו, כשואלים. אם אנו "מבזבזים" שאלות על נושאים שלא באמת חשובים לנו - לא תהיה לנו הזדמנות לבחור בכנות את המידע שיתאים לצרכים שלנו.

המשכו של מסע ...

יותם הביא לכיתה את המידע שאסף והראה למורה את השאלות ששאל ואת התשובות שקיבל עליהן. המורה אמרה:

"יפה יותם, אספת חומר רב על המשפחה, כדאי לסכם אותו בעבודה. עולים פה כמה נושאים, כגון:

- פעילות התיישבותית וביטחונית בארץ-ישראל
- סיפור היכרותם של סבא וסבתא
- ההתארגנות הציונית המחתרתית במרוקו
- המבצע שבו נהרג שלמה ליכט
- חיי היהודים בעיירה דניפרופטרובסק
- חיי משפחת זלמנסון בעיירה דניפרופטרובסק
- השרפה הגדולה בדניפרופטרובסק
- ניידות משפחת זיו בתקופות השונות, מהגולה ועד העלייה לארץ.

באיזה נושא תבחר להתמקד בכתיבת העבודה? זכור - אינך יכול לכתוב על כל הנושאים בשבועיים שנותרו עד לתאריך הגשת העבודה".

פעילות ליחיד

נסח שתי שאלות מעשיות שיכוונו את יותם בבחירת נושא אחד בלבד לכתיבה ולסיכום העבודה.

לדוגמה: באיזה נושא אספת הכי הרבה תמונות?

1.

2.

יותם חזר הביתה וסיפר לבני משפחתו על תגובת המורה; הוא שאל:

יותם: איך אבחר מתוך הנושאים את אלו החשובים?

אימא: בואו נעשה קצת סדר, ונראה אם אפשר לוותר על כמה נושאים.

רמי: יש משהו במה שהמורה אומרת, בהחלט עולים כמה כיווני כתיבה. לדעתי, כל אחד יבחר נושא שמעניין אותו ואז מתוך כלל הנושאים נבחר את המידע המתאים לשורשי המשפחה.

לאחר שכל אחד מבני המשפחה בחר נושא, שאל רמי:

רמי: איך נחבר בין הנושאים באופן שיטתי?

אימא: בפרק הבא נכיר סוג שאלות חדש, שאלות מפתח, שבעזרתן נוכל לעבד את הנושאים באופן שיטתי.